

**МЕДУЗАТА КАТО МУЗА
(ЗА „ЖИВОПИСТА КАТО НЕПРЕКЪСНАТ СЦЕНАРИЙ“.
ИЗЛОЖБА НА БОГДАН АЛЕКСАНДРОВ В НХГ)**

Венцислав Димов

**JELLYFISH AS A MUSE
(ABOUT THE ‘PAINTING AS A CONTINUOUS SCRIPT’.
ART EXHIBITION OF BOGDAN ALEKSANDROV
IN NATIONAL GALLERY)**

Ventsislav Dimov

Резюме: Рецензия за най-новата изложба на Богдан Александров в Националната художествена галерия, София, наречена „Живописиста като непрекъснат сценарий“ (април-юни 2022). Живописец и концептуалист, художник и изследовател, Богдан Александров представя най-новите си маслени платна, рисувани през 2022 г. в цикъла „Живописиста като непрекъснат сценарий (Протоколи за преживяването на идея)“. Изложбата, според куратора Диана Драганова-Щир, включва едни от най-значимите произведения на Александров и подчертава неговото място в съвременното българско изкуство. Част от нея има антологичен характер – включени са и по-ранни творби от периода 2010-2021 (циклите *Пургаториум*, *Палимпсест*, *Парейдолия – портрети в постановка*, *Вертиго*, *Непрекъснато писане* и др.), подчинени на основната концепция на автора – изследвания на граничните човешки състояние през собствен метод, който артистът назовава „визуален шум“.

Ключови думи: живопис, концептуално изкуство, визуален шум

Abstract: Review of Bogdan Alexandrov's latest exhibition at the National Art Gallery, Sofia, called ‚Painting as a Continuous Script‘ (April-June 2022). Painter and conceptualist, artist and researcher, Bogdan Alexandrov presents his latest oil paintings, painted in 2022, in the series ‚Painting as a Continuous Script (Protocols for an Idea)‘. The exhibition, according to curator Diana Draganova-Shtir, includes some of Alexandrov's most significant works and highlights his place in contemporary Bulgarian art. Part of it has an anthological nature - earlier works from the period 2010-2021 are also included (the cycles *Purgatorium*, *Palimpsest*, *Pareidolia – Staged portraits*, *Vertigo: Portraits without diagnosis*, *Continuous Writing*, etc.), subordinated to the artist's main concept - research into the liminal human condition through his own method, which the artist calls ‚visual noise‘.

Keywords: painting, conceptual art, visual noise

Живописец и концептуалист, художник и изследовател, Богдан Александров винаги е провокирал с пластичните си послания, с естетическите си търсения, с философските въпроси, които ги обуславят. Спомням си вълненията, предизвикани от предходни негови проекти, като акцията „Виадукт“ с огнените пещи на брега на Дунав (около Видин, 2000); живописната изложба „Моята глаголица“ (София и Лондон, 2002); синтеза на живопис и звукова инсталация „Шум“ (СГХГ, 2010) и т.н. Това е така, защото артистът Александров, по думите на изкуствоведа Свилен Стефанов, обича да проблематизира и иронизира „очевидните“ и „самопонятни“ стойности (Aleksandrov, 2018: 43). Прави го с неочаквани скокове на мисълта, които следват концептуални стратегии, но не се губят в имажинерното като повечето идеи, а се утаяват в преживявания, намерили пластичен израз в творби, майсторски рисувани и живописвани, за да бъдат споделени в акта на комуникация. Последното е веруя на Богдан Александров, който споделя, че за него визуалното изкуство е невербална комуникация между хората и актът на създаване на естетически обекти следва целта артистът да общува с гледания неговата творба (Aleksandrov, 2018: 46).

Най-новата изложба „Живописиста като непрекъснат сценарий (Протоколи за преживяването на идея)“ може да бъде оценена високо в много посоки – една от тях е успешната комуникация с гледащите творбите. Пишещият тези редове е сред тези, които се връщаха пред картините по няколко пъти, за да си общуват през тях с художника. Други преди него бяха оставили следи от това общуване в паметната книга на галерията – едно семейство от Добрич бе написало: „Това не всеки го може – да го измисли и да го нарисува само както той може! И да го остави за съзерцание и размисъл!“.

Според куратора Диана Драганова-Щир, изложбата включва едни от най-значимите произведения на Александров и подчертава неговото

място в съвременното българско изкуство. Художникът преосмисля творби на класическата живопис, като ги рисува в нов контекст и това не е само анализ, а и самоанализ, включващ синтези на собствения изразен концептуален код с творби, които обраснали с метафори, разширяват живописното пространство. То е широко и в прекия смисъл на думата – платната са мащабни (размери: 160/200, 200/250, 200/300 см.). Събира в общи измерения образи от миналото и високото изкуство (инфанти на Веласкес, папи на Веласкес и Тициан) с лица от нашата съвременност, популярни и разпознаваеми в публичното пространство (Айнщайн, Тесла, Стивън Хокинг, Кристо, Мохадес Мирзаи – първата жена пилот в Афганистан, сега бежанка в България). Синтезира метафорите на избраните живописни първообрази с метафоричните медузи, които плуват в пространства от нашия свят, но от неговото бъдеще. Световете, в които ни въвежда Богдан Александров, може и да носят в импулса на създаването, преживения възторг и усещането за празничност, както споделя авторът за спомена от срещата си с творба на Веласкес в Берлинската галерия, но излъчват и през светлинната игра на монохромното едно тревожно надникване в бъдещето (вж. „Преди излитане от Вавилон“).



Богдан Александров пред картината си „Преди излитане от Вавилон“ (м.б., платно, 200/300 см., 2022 г.)

Богдан Александров представя най-новите си маслени платна, рисувани през 2022 г. в цикъла „Живописца като непрекъснат сценарий (Протоколи за преживяването на идея)“. „Протоколите“ и „непрекъснатият сценарий“ се изразяват в идеята за приемственост и единство на търсенията и метода. Част от изложбата има антологичен характер – включени са и по-ранни творби от периода 2010-2021. При едни от тях художникът остава верен на своята акрилна техника в стила на поантилистите, която следва фотографски първообраз (циклите *Пургаториум, Палимпсест, Парейдолия – портрети в постановка, Вертиго*). При други използваното средство е маслената боя (циклите *Непрекъснато писане, Живописца като непрекъснат сценарий*). Това, което обединява творбите от различни времена и цикли, използващи различни медии и техники, е общият знаменател на големите формати, тежненятия към портрета, следването на документа и документалния

образ, от който се тръгва, за да се постигне абстрактно изображение отвъд визуалния шум. Общото е търсене на метаобрази, в които личността (част от картините са автопортрети – цикъл *Пургаториум*) търси нови измерения. Техниката на снимане през определени секунди и наслагване на образите, които по-късно се живописват, изгражда тези метаобрази отвъд трите измерения, в динамичната пространственост на четвъртото – времето.

Питанията за времето и човека в него са изразени пластично през ясни образи и разпознаваеми метафори като „дръзка задача и сложна мистерия“. В специално написания, за да поясни концепцията му за изложбата, текст (и това е едно от отличителните качества на този артист, който вече познаваме и с опита за манифест на визуалния шум като живописен метод – не са много художниците, които могат да работят със словото като него!) Богдан Александров си общува с философи, физици, етимолози, невролози и писатели (Мартин Хайдегер, Алберт Айнщайн, Карло Ровели, Джоузеф Конрад, Марсел Пруст, Емил Андреев и др.), за да осъзнае позиционирането на проекта си в „коварно несистематизиран времеви процеп, в който протичащото линейно време си противоречи с имагинерно добавено извънвремие“ (Александров, 2022: 1). Признава, че търси художествен претекст за утопичната представа, че процесът се случва в далечно бъдеще. Ако четем този авторов текст като идейно-теоретичен „подтекст“ на изложбата, можем да разберем порива на художника към голямото надмогване на бита и житейското време, в което винаги сме обречени да догонваме идеите. Богдан Александров предлага стратегия за такова догонване през маркерите на личното художествено време, което винаги е „надникване“ и предсказване на бъдещето. Рисуването е „писание“ (etimологически в старобългарския език писането преди появата на писмеността е и изписване, рисуване, изпъстряне), Богдан Александров показва

пластически неговото „писание“ като Scripta Continua – „непрекъснато писане“. Така е назвал един от предходните си проекти (2021), част от който е включен и в изложбата „Живописата като непрекъснат сценарий“, за да покаже развитието на пластичните си решения на проблема за паметта и нейната реконсолидация. Паметта не е насочена към миналото, а към бъдещето; спомените се разбягват от фактите, за да намерят смисъла и свободата – това ни показва цикълът „Рисуване като непрекъснат сценарий“, най-новите творби на Александров, в които образите на Веласкес и Караваджо стават все по-фонови спрямо изображенията на вездесъщата Медуза – при него метафора на безсмъртието (полисемантичността на името провокира преди изображението – медузата като водно същество). Има един текст на Димитър Камбуров за медийните митове на популярната култура – „Медуза като муза“ (Камбуров, 2000). Това заглавие бе първата ми асоциация, изскочила в мен пред картините на Богдан Александров паронимно – те ми прозвучаха като контрапункт на онова, което беше предизвикало неудовлетвореността на Камбуров от медиаполитиката на музиката, която променя културата. След това дойде древногръцкият митологичен разказ за Горгоната Медуза (Медузата като смърт), споменът за изображението на Караваджо (Медузата като символ на триумфа на разума и куража да победиш). След това метафоричните образи извадиха от звуковите ми спомени един мадригал на Джан Карло Меноти: „Еднорогът, горгоната и мантикора“ и ме подсетиха, че медузата може да бъде домашен любимец на поета, негова ипостаза. Така стигнах до разбирането на внушенията на художника за медузата – визуализирана метафора на нашата утеха, че не сме загубени, а заедно със спомените ни сме потопени в материалното пространство, което по израза на художника (Александров, 2022: 3) „се къдри, огъва, извива и

усуква, като гигантско пластично мекотело“ (вж. гигантската „Безсмъртната медуза“ - 200/300 см).



*Богдан Александров. „Медуза (по Караваджо)“ (м.б., платно,
160/200 см., 2022 г.)*

Живописиста на Богдан Александров е непрекъснат и постоянно разрастващ се разказ. Последните му фрагменти продължават да осъществяват по нов начин основната концепция на автора – изследвания на граничните човешки състояние през собствен метод, който артистът назовава „визуален шум“. Във формулирането и творческото осъществяване на този метод художникът Богдан Александров се оказва неочаквано близко до нас, гилдията на изкушените от академичните медийни и комуникационни изследвания. В епохата на образа и иконичния обрат живописиста губи привилегированата си позиция, от вертикалната скала тя слиза в хоризонтално нивелирания порядък и влиза в „епохата на технологическата възпроизводимост“ като медия, технологично или времево базирано изкуство, като хибрид на живопис и фотография. Да разберем тези метаморфози ни помага изкуството на Богдан Александров, за когото „визуалният шум“ не е просто техника и метод, а философско осмисляне на поливалентните възможности на индивидуалния авторски изказ, който може да стане ключ за разбиране на реалния и имагинерния свят, ентропията и четвъртото измерение.

Използвани източници

АЛЕКСАНДРОВ, Богдан (2022). *Живописиста като непрекъснат сценарий. Протоколи за преживяването на идея (ръкопис на автора)* [Aleksandrov, Bogdan. 2022. Zhivopista kao neprekasnat stsenarij. Protokoli za prezhivuvaneto na ideya (rakopis na avtora)]

ДРАГАНОВА-ЩИР, Диана (2022). *Националната галерия представя Богдан Александров. Живописиста като непрекъснат сценарий. 7 април-19 юни 2022 (ръкопис на куратора на изложбата)* [Draganova-Shtir, Diana. 2022. Natsionalnata galeriya predstavva Bogdan Aleksandrov. Zhivopista kao neprekasnat stsenarij. 7 april-19 yuni 2022 (rakopis na kuratora na izlozhbata)]

КАМБУРОВ, Димитър (2020). *Медуза като муза: медиополитика на музиката (Полът като институционализирана трансгресия на след-постмодерната култура)*.

ЛОЗАНОВ, Георги, Орлин **СПАСОВ** (съст.). *Медии и митове*. София: УИ „Св. Климент Охридски“, с. 173-200. [Kamburov, Dimiter (2020). Meduza kao muza: mediapolitikana muzikata. (Polat kao institutsionalnizirana transgresiya na sled-postmodernata kultura). Lozanov, Georgi, Orlin Spassov (sast.) Medii i mitove.]

ALEKSANDROV, Bogdan (2018). *Concept of painting. Visual noise. Portraits*. Sofia: Studio Aleksandrov.

Венцислав Димов [д-р (1999); дн (2018)] е професор в СУ „Св. Климент Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация. Ръководител на изследователска група „Етномузикология“ в Института за изкуствознание при БАН. Автор на над 200 научни изследвания и статии, сред които монографиите “Етнопопбумът” (2001); „Добруджа: памет и песен” (2012); “Музиката за народа на медийния фронт” (2019) и др.; съавтор с Лозанка Пейчева на книгите „Зурнаджийската традиция в Югозападна България” (2002 г.); „С хоро и песен, с перо и слово (120 г. от рождението на Райна Кацарова)” (2021 г.) и др. Области на научни интереси – социални и хуманитарни науки, медийни изследвания, етномузикология, антропология на традиционната и популярна музика, медии и записана музика, идентичност и музика, музикални традиции и малцинства, музика на Балканите и др.

Ventsislav Dimov [PhD (1999); DSc (2018)]: Professor at Sofia University ‘St. Kliment Ohridski’, Faculty of Journalism and Mass Communication . Head of the research group ‘Ethnomusicology’ at the Institute of Art Studies, BAS. Author of over 200 scientific studies and articles, author of the monographs “Ethnopolbum (The Ethnopolboom)” (2001); “Dobrudzha: pamet i pesen (Dobrudzha: memory and song)” (2012); “Muzikata za naroda na mediyniya front (Mekata vlast na narodnata i populyarna muzika v Sotsialisticheska Bulgariya) (Music for the people on the media front (The soft power of peoples and popular music in Socialist Bulgaria)” (2019) and others; co-author with Lozanka Peycheva of the books “The Zurna Tradition in Southwest Bulgaria” (2002); “With horo dance and song, with a pen and word (120th anniversary of the birth Rayna Katsarova)” (2021). Areas of research interests – social sciences and humanities, media studies, ethnomusicology, anthropology of traditional and popular music, media and recorded music, identity and music, musical traditions of ethnocultural communities and minorities, music in the Balkans, etc.